

РОЗДІД 4

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.763.36

СУТНІСТЬ ТА НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

**Волик В.В.,
К.Ю.Н.**

Донецька міська рада

У роботі автором досліджено основні напрями державної політики у сфері міського транспорту; визначено, що європейська інтеграція є одним з основних пріоритетів української державної політики в галузі транспорту. Автором надаються рекомендації щодо вдосконалення державної політики України в цій сфері.

Ключові слова: державна політика, транспортна політика, міський транспорт.

Волик В.В. / СУЩНОСТЬ И НАПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ ГОРОДСКОГО ТРАНСПОРТА / Донецкий городской совет, Украина

В работе автором исследованы основные направления государственной политики в сфере городского транспорта; установлено, что европейская интеграция является одним из основных приоритетов украинской государственной политики в сфере транспорта. Автором даются рекомендации по усовершенствованию государственной политики в этой сфере.

Ключевые слова: государственная политика, транспортная политика, городской транспорт.

Volik V.V. / ESSENCE AND THE DIRECTIONS OF A STATE POLICY IN THE SPHERE OF CITY TRANSPORT / Donetsk city's council, Ukraine

The state pays much attention for ensuring appropriate development of this sphere. The city transport is very important for ensuring effective development of a city economy, the region and the state. The role of a state policy in the sphere of city transport is important because it has to contain key provisions which define strategy and tactics of development of the sphere of city transport.

In the Ukrainian and foreign scientific literature there are no uniform approaches, concerning essence of realization of a state policy. In works of some authors the state policy is considered as reaction of the state to real requirements or problems, and also as the direction of actions. In scientific literature the essence of a state policy is investigated with administratively and from an economical and legal position. Though these approaches have a common goal, but considerably differ one from another.

The state regulatory policy in the sphere of economy is the direction of a state policy which is directed on improvement of legal regulation of the economic relations, and also the administrative relations between regulatory bodies and subjects of economy. The state carries out the strategic and tactical economic and social policy directed on realization and optimum coordination of interests of subjects of economy and consumers.

Legal strengthening of economic policy is carried out by definition of the principles of domestic and foreign policy, in forecasts and programs of economic and social development of Ukraine and its certain regions, in activity programs, target programs of economic, scientific and technical and social development, and also laws.

Key words: public policy, transport policy, urban transport.

У процесі побудови ефективної системи міського транспорту важливу роль відіграє державна політика у сфері транспорту. Розроблення та впровадження відповідної державної політики має велике значення, оскільки виступає базою для визначення концептуальних засад щодо забезпечення стабільного та ефективного функціонування галузі транспорту, а також створення умов для соціально-економічного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності національної економіки й рівня життя населення.

Стан дослідження. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених дослідженням правовідносин, пов'язаних із правовим регулюванням діяльності транспорту, займалися: О. І. Амоша, І. В. Булгакова, В.М. Бесчастний, Ю. М. Коссої, О. В. Мороз, В. А. Грабельніков, Е. Ф. Демський, О. В. Клепікова, С. А. Матійко та ін. Водночас питання сутності та напрямів державної політики у сфері міського транспорту залишаються недостатньо розглянутими і потребують подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження напрямів державної політики у сфері міського транспорту, розробка рекомендацій щодо вдосконалення державної політики України в цій сфері.

Досліджуючи поняття державної політики в різних галузях, ми дійшли висновку про те, що сьогодні в науковій літературі відсутнє єдине визначення державної політики.

Так, окремі автори в якості державної політики розглядають сукупність цілей та завдань, які практично реалізуються державою, і засобів, що використовуються при цьому [1, с. 57]. Проте автор більш погоджується з визначенням, відповідно до якого державна політика в певній сфері – це система взаємопов'язаних, послідовних управлінських впливів, які об'єднані єдиною метою, об'єктом і принципами діяльності [2, с. 77]

Державна політика розробляється з урахуванням багатьох обставин та умов найвищими органами державної влади за участю інших суб'єктів політики – партій, громадських організацій, університетів і дослідницьких центрів, впливових діячів бізнесу, культури і науки тощо. Тому, виходячи із суті державної політики, її всеосяжного характеру та визначального впливу на життя суспільства, дуже важливе значення має наукове забезпечення цієї політики. Воно полягає у проведенні фундаментальних і прикладних досліджень, формуванні наукових центрів, дослідницьких груп, спеціальних фондів, що займаються вивченням актуальних суспільних проблем і виробленням рекомендацій для органів державної влади [3, с. 23]

Правове закріплення економічної політики здійснюється шляхом визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, у прогнозах і програмах економічного й соціального розвитку України та окремих її регіонів, програмах діяльності Кабінету Міністрів України, цільових програ-

мах економічного, науково-технічного й соціального розвитку, а також відповідних законодавчих актах [4].

У Законі України «Про транспорт» зазначається, що державне управління діяльністю транспорту здійснюється шляхом проведення та реалізації економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної, інвестиційної) та соціальної політики, включаючи надання дотацій на пасажирські перевезення [5]. Також принципи та шляхи реалізації державної політики у сфері міського транспорту визначаються в Законі України «Про міський електричний транспорт». Зокрема, державна політика у сфері міського електричного транспорту проводиться на засадах:

– доступності транспортних послуг для всіх верств населення;

– пріоритетності розвитку міського електричного транспорту в містах з підвищеним рівнем забруднення довкілля та курортних регіонах;

– створення сприятливих умов для виробництва вітчизняного рухомого складу та його вдосконалення;

– беззбиткової роботи перевізників.

Водночас реалізація державної політики у сфері міського електричного транспорту здійснюється шляхом:

– формування нормативно-правової бази його функціонування;

– здійснення державного контролю за його технічним станом та забезпеченням безпеки руху;

– сприяння реалізації інвестиційних та інноваційних проектів у цій сфері;

– підтримки вітчизняних виробників рухомого складу та обладнання;

– забезпечення захисту прав споживачів транспортних послуг [6].

У сфері господарювання держава здійснює довгострокову (стратегічну) і поточну (тактичну) економічну й соціальну політику, спрямовану на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому.

Економічна стратегія – обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження й примноження її економічного потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту. Економічна стратегія включає визначення пріоритетних цілей економіки, засобів та способів їх реалізації, виходячи зі змісту об'єктивних процесів і тенденцій, що мають місце в національному та світовому господарстві, та враховуючи законні інтереси суб'єктів господарювання. Економічна тактика – сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку економіки [4].

Державне регулювання економіки є складовою державної регуляторної політики. Організаційно-правові засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності визначено в Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11 вересня 2003 року. Згідно із цим Законом державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності – це напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України [7].

Серед програмних документів у сфері міського транспорту варто виділити Концепцію Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року [8], Державну цільову програму розвитку міського електротранспорту на період до 2017 року [9] тощо. Проте основні засади державної політики в галузі транспорту (зокрема, міського транспорту) містяться у Транспортній стратегії України на період до 2020 року [10].

Серед напрямів розвитку міського транспорту в зазначеній Транспортній стратегії можна виділити такі:

– розвиток транспортної інфраструктури;

– оновлення рухомого складу транспорту;

– поліпшення інвестиційного клімату;

– створення сприятливих умов для забезпечення привабливості галузі транспорту для залучення інвестицій, зокрема іноземних, з метою оновлення та модернізації матеріально-технічної бази галузі;

– забезпечення розвитку державно-приватного партнерства;

– залучення інвестицій на умовах концесії;

– удосконалення механізму лізингу для забезпечення оновлення рухомого складу транспорту;

– забезпечення доступності та підвищення якості транспортних послуг шляхом:

– розроблення та впровадження державних соціальних стандартів і нормативів транспортного обслуговування;

– забезпечення з урахуванням світового досвіду швидкої доставки вантажів, прискорення руху пасажирського транспорту;

– впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій на базі глобальної навігаційної системи;

– забезпечення розвитку інтермодальних перевезень;

– впровадження прозорого механізму тарифного регулювання, розроблення та затвердження порядків (методик) формування і зміни тарифів;

– поліпшення обслуговування осіб з обмеженими фізичними можливостями;

– створення системи безготівкових розрахунків за допомогою смарт-карт за проїзд у міському транспорті загального користування;

– створення єдиної системи державного регулювання та контролю за діяльністю з перевезення пасажирів на таксі та автомобілями на замовлення [10].

Проаналізувавши зазначені напрями розвитку міського транспорту ми дійшли висновку про те, що за сучасних умов, найбільш актуальним є визначення питання інтеграції вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем. Окремі загальні засади інтеграції транспортної системи містяться у Транспортній стратегії України на період до 2020 року. До напрямів розвитку транспорту в цій сфері відносяться:

– приєднання і забезпечення виконання міжнародних транспортних конвенцій та угод;

– гармонізації вітчизняного законодавства з транспортним законодавством ЄС;

– розроблення та впровадження відповідно до міжнародних вимог технічних та технологічних регламентів і стандартів;

– уніфікації вимог до перевізників.

Європейська інтеграція є одним з основних пріоритетів української державної політики. Проте транспортна система країни все ще не відповідає стандартам і вимогам ЄС та відзначається суттєвим відставанням щодо інфраструктури, обладнання й норм. Україна задекларувала готовність здійснити все можливе для модернізації своєї транспортної системи шляхом підписання та ратифікації низки відповідних міжнародних конвенцій, а також участі в міжнародних організаціях, гармонізації внутрішніх норм і стандартів щодо роботи транспорту [11, с. 182].

Зовнішній компонент транспортної політики ЄС визначено Комунікацією Єврокомісії «ЄС та сусідні регіони:

оновлений підхід до співробітництва у сфері транспорту». Головною метою співробітництва ЄС із сусідніми країнами у сфері транспорту є гармонізація транспортних політик та інтеграція ринків. Для України її завдання полягає у гармонізації своєї та європейської політики [12].

Висновки. Таким чином, серед напрямів державної політики в галузі транспорту першочергове місце поси-

дає узгодження української державної політики в галузі міського транспорту з європейською. Визначення вихідних євроінтеграційних положень державної політики в галузі міського транспорту має бути оформлено у відповідній концепції розвитку транспорту та стати основою для впровадження відповідних змін у українське законодавство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: Учебник / Г. В. Атаманчук. – М.: Омега-Л, 2010. – 525 с.
2. Холопов В. А. Государственное и муниципальное управление: Учебное пособие / В. А. Холопов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2010. – 364 с.
3. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм / І. Петренко // Віче. – 2011. – №10. – С. 23–25.
4. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №18. – ст.144.
5. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94 ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – ст. 446.
6. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29.06.2004 р. № 1914-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – ст. 548.
7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 9. – ст. 79.
8. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 732-р // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – стор. 190. – ст. 2376.
9. Про затвердження Державної цільової програми розвитку міського електротранспорту на період до 2017 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2006 № 1855 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 1. – стор. 179. – ст. 41.
10. Про схвалення транспортної стратегії України на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2010 № 2174-р // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – том 2. – стор. 545. – ст. 3280.
11. Амоша О.І. Європейський досвід забезпечення ефективного функціонування підприємств міського пасажирського транспорту / О.І. Амоша, О.С. Філіппова // Економіка будівництва і міського господарства. – 2010. – № 4. – т.6. – С. 179-189.
12. Экономическая интеграция и сближение с политиками ЕС // Серия первых встреч Рабочих групп Фонда гражданского общества Восточного Партнерства в 2012 году (Украина). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eap-csf.eu/ru/news-events/news/first-series-of-meetings-of-working-groups-fund-civil-society-partnerships-in-eastern-ukraine-in-2012/>.